

ARVUSTUS | Halloo, kas te kuulete mind? (7)

Kõik lavastuse „Eeter“ elemendid toimivad koos hästi, kuid suuremat üldistust raadiokuulaja natuuri kohta teha ei saa. Pigem tuleb mõistmiseks lugeda ridadevahelisi seoseid.

Ilo Tuule Rajand

Inimeste omavaheline suhtlus on lavastuses teisejärguline. Fotol „Eetri“ üksi elavaid tegelasi kehastavad Kaie Mikhelson (paremalt), Mari Abel ja Elise Metsanurk
FOTO: HERKKO LABI

Kuula artiklit 6 min

Lisa

TELLIJALE AVATUD

„Eeter“ on dramaturg Priit Põldma ja lavastaja **Ringo Ramuli** kaheksas koostöölavastus. Sel korral asetub keskmesse paljude jaoks igapäevane, aga üha haruldasem kaaslane: raadio. Füüsilisest

raadiost hakkab saama retrohõnguline nišikaup, mida kuuleb ehk vaid vanaema köögis või juhuslikult taksos. Ometi teame kõik seda tuttavat raadiosaate kõnet: „Tervitame 85-aastast Viivet, venna pere Tartust.“ Just selle argise, vahel koomilise ja sageli liigutava eetriumiga lavastus tegelebki ning võtab eesmärgiks uurida raadiokuulajate siseilma, vaiksesse eetrisse paisatud hääli ja neid, kes seda kuulevad.

Argieluline idüll

Oma esimesse tudengikorterisse kolides sain isalt kingiks raadio. Selgitusega, et igas kodus peab raadio olema, jõudis väike must raadiomakk minu köögi aknalauale ja märkamatult sai minust aktiivne raadiokuulaja. Kodune kaaslane, kes vahel mängis retrohitte, luges uudiseid või õnnitlusi, vestles tulistel ühiskondlikel teemadel, oli taustajõud minu argipäeva tegemistele ja tervitas mind, kui koju jõudsin (pluss andis teada, mis kell on). Sõprade ja elukaaslase jaoks oli see ka juba harjumuspärane, et jah, siin elab peale minu ka raadio, kes siis bakatöö kirjutamise, hommikukohvi joomise või öösel magama heitmise ajal välismaailmaga kontakti hoiab. Tegelikult oligi eriti tore, kui inimesed ka raadiosse helistasid. Huvitav ju kuulda, et ka teised on eetris, end raadiosagedustele häälestanud.

Näilise argilisuse vahelt hiilib välja soov suhestuda ja koos olla. Nii katab Mari Abeli tegelaskuju laua külaliste tulekuks.

FOTO: HERKKO LABI

Etenduse esimesest stseenist kangastus mulle see sama argieluline idüll, kus vaikus on täidetud muusika või teiste inimeste häältega. Kunstnik Arthur Arula on Sakala 3 kammersaali loonud mitmest ruumist kokku sulatatud mudeli, mille sees näitlejad Kaie Mihkelson, Mari Abel ja Elise Metsanurk mängivad läbi argieluetüüde. Igas mikrokosmoses on läbiv element „raadiomüra“, mis etenduse jooksul ka otseselt müräks moondub, vaikuseks kahaneb või raadiokuulajate mõtteid vahendab.

Kui stseenides kokku tullakse või omavahel kontakt leitakse, siis on see kaugel või isegi õõvastavalt võõristust tekitav.

Olgu põgusalt taksosõidu ajal, hambaarstikabinetis, bussis, trammijuhi putkas – raadio kujundab suuremal-väiksemal määral tooniandva osa meie igapäevasest helitaustast. Selleks et peegeldada vaatajatele raadio seltsis veedetud argipäeva, asendatakse narratiivne tuum ruumikeskse lähenemisega, kus tähelepanust olulisem on tajuda „argielu maagiat“, mida saadab raadiomühin.

Ligi tikkuva üksinduse ravi

Inimeste omavaheline suhtlus on teisejärguline, sestap tundub, nagu poleks Mihkelson, Metsanurk ja Abel teadlikud üksteise kohalolust. Kui stseenides kokku tullakse või omavahel kontakt leitakse, siis on see ikkagi kaugel või isegi õõvastavalt võõristust tekitav, aeglast kulgemist lõhuvad afekti tekitavad vapustused. Samas hiilib näilise argilisuse vahelt välja soov suhestuda ja koos olla, leida ravi ligi tikkuvale üksindusele. Abel katab lauda külaliste tulekuks, Mihkelson lobiseb paneelmaja rõdul naabritega, Metsanurk toimetab kalmistul. Kõik on liiga argine, et olla pealtnäha tähenduslik, aga sellest argielu painest koorub välja soov olla märgatud – leida kontakt.

Kõik lavastuse üksi elavad tegelased soovivad omal moel kontakti leida. Nii on ka Kaie Mihkelsoni kehastatud tegelasega.

FOTO: HERKKO LABI

Rutiini katkestavad, samal ajal kontekstualiseerivad raadiokuulajate kõned, kus ühiskonnakriitiliste tiraadide vahele on pikitud tutvumissoovid, õnnitlused või lihtsalt soov olla märgatud. Nendest kõnedest moodustub lavastuse peamine tekstikorpused, mille jaoks Priit Põldma ja dramaturgi assistent Maarja Moor kaevusid arhiivikogudesse. Kuigi nii mõnigi lugu ajab publiku naerma, tunnen, et see on pigem selline siiras kaasaelamisnaer, äratundmine kelleski või milleski. Ehk on see ka äratundmine selles üksinduses? Ajapikku paistavad kõned nagu hõiked mingisse üldistatud tundmatusse, see on kergelt koomiline, rõõmustav, aga paratamatult ka kurb. Jäin ootama hetke, kui näitlejad ka ise telefoni haaraksid ja raadiosse helistaksid.

Jäin ootama hetke, kui näitlejad ka ise telefoni haaraksid ja raadiosse helistaksid.

Omal moel see ikka juhtus, kui lavastusprotsessis lõhuti päris- ja lavamaailma piirid. Vikerraadios läks eetrisse Mari Abeli ja Elise Metsanurga juhitud saade, kus raadiokuulajatele anti võimalus oma unistustest otse-eetris rääkida. Välja kukkus nii, nagu ikka juhtub, kui antakse liiga laialivalgust ja abstraktne küsimus: millest sa unistad?

Teemast kaldutakse kõrvale. Mõni kuulutas isiklikke tõesid, teine meenutas kadunud raadiosaateid. Küll annab juba see üsna palju aimu, miks inimesed raadiosse helistavad. Mõned neist soovivad lihtsalt kellegagi rääkida ja loodavad, et nende sõnadel on kaalu. Justkui oleks osa raadio võlust selline spontaansete tundemomentide tekkimine, teadmine, et keegi kuskil kuulab.

Suurem osa raadiosse helistajaid soovib lihtsalt kellegagi rääkida ja loodab, et nende sõnadel on kaalu.

FOTO: HERKKO LABI

Üldistust ei teki

Kõik lavastuse elemendid toimivad koos hästi, kuid pelgan, et suuremat üldistust raadiokuulaja natuuri kohta teha ei saa. Pigem tuleb mõistmiseks lugeda ridadevahelisi seoseid, kujutleda maailma, kus saaksime ka teisiti luua kontakti või olla märgatud. Ega me tegelikult ju taha, et raadio vaikseks jääks. Raadio põhiline kuulajaskond vananeb ja kahtlemata on raadiotegijatel suur küsimus, kuidas noored raadioni meelitada. Sellele mul endal otsest vastust ei ole. Lavastus ka ei paku vastuseid, vaid on nagu installatsioon, mis püüab kujutada üksikute raadiokuulajate argipäeva. Lõpptoon valgub häguseks tunnetuslikuks elamuseks, kus raadiohelidest saab hoopis taustamüra, argiesemete sümfoonia ja küsimusele „Halloo, kas te kuulete mind?“ jääbki vastamata.

LAVASTUS

„Eeter“

Lavastaja Ringo Ramul

Dramaturg Priit Põldma

Kunstnik Arthur Arula, valguskunstnik Priidu Adlas,
heliinstallatsiooni autor Lauri Lest, helikujundaja Raido
Linkmann, dramaturgi assistent Maarja Moor

Laval Kaie Mihkelson, Mari Abel ja Elise Metsanurk

Teater Ekspeditsiooni esietendus anti 29. märtsil Sakala 3
teatrimaja kammersaalis.

Lavastust vaadates tundub, nagu poleks Kaie Mihkelsoni (paremalt), Elise
Metsanurga ja Mari Abeli tegelased üksteise kohalolust teadlikud.

FOTO: HERKKO LABI

Kuidas see lugu Sind end tundma pani?

Rõõmsana

Üllatunult

Targemalt

Ükskõikselt

Kurvana

Vihasena